

31.1.2024

Valtiovarainministeriö, Vero-osasto
viite: Hankkeen VM023:00/2023 lausunto

**LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI EDUSKUNNALLE LA-
EIKSI ARVONLISÄVEROLAIN JA OMA-ALOITTEISTEN VEROJEN VEROTUSMENET-
TELYSTÄ ANNETUN LAIN 39 §:N MUUTTAMISESTA.**

Esityksen tarkoituksena on panna täytäntöön ns. pienyritysdirektiivi. Osa direktiivin sääntelystä on jäsenvaltioille pakollista, osa vapaaehtoista. Täytäntöönpano edellyttää tämän vuoksi arvonlisäverolain muuttamista osittain.

Pienyritysdirektiivi edellyttää, että verovelvollisuuden alarajaan liittyvä huojennus poistetaan ja että alarajan määrittelyä yhtenäistetään unionin oikeuden mukaisesti. Direktiivi sallisi pienyrityksille uudenlaisen asteittaisen verohelpotuksen, joka lykkäisi verovelvollisuuden alkamista. Direktiivi ei velvoita Suomea tekemään muutosta verovelvollisuuden alarajaan. Liikevaihtoon perustuva euromääräinen enimmäisarvo voisi jatkossa direktiivin mukaan olla enintään 85 000 euroa. Direktiivi sallii myös jäsenvaltioiden asettaa eri raja-arvoja liiketoiminnan eri aloille.

Arvonlisäverolain muutoksia koskevassa esitysluonnoksessa ei ehdoteta vähäisen toiminnan 15 000 euron rajaan muutosta eikä erillisiä raja-arvoja eri liiketoiminnan aloille. Esitysluonnos ei myöskään sisällä ehdotusta uudesta asteittaisesta verohelpotuksesta.

Vähäisen toiminnan euromääräinen raja

Suomessa käytössä olevan arvonlisäveron alarajahuojennuksen tarkoituksena on ollut edistää pienyritysten kasvumahdollisuuksia ja lieventää alarajan ylittymisestä johtuvia hallinnollisia velvoitteita. Käytännössä pienyritysten tilitettävän veron määrä on alarajahuojennuksen johdosta kasvanut liukuvasti niin, että se on ollut täysimääräinen vasta liikevaihdon ollessa 30 000 euroa.

Alarajahuojennuksen poisto lisää näin ollen liikevaihtovälillä 15 000 - 30 000 euroa olevien yritysten arvonlisäverorasitetta nykyisestä. Huojennuksen poisto koskee noin 80 000 yritystä, joista 40 prosenttia myy tuotteitaan ja palveluitaan pääasiassa kuluttajille. Kuluttajille myyvien pienyritysten mahdollisuus siirtää kohoava verorasitus kuluttajahintoihin on rajallinen ja hallituksen esitysluonnoksessakin todetaan, ettei tämä todennäköisesti ole mahdollista. Alarajahuojennuksen poistaminen ei sen sijaan muodostane ongelmaa niille yrityksille, jotka myyvät tuotteitaan toisille yrityksille tai niille, joilla vähennettävä arvonlisävero ylittää myynnistä suoritettavan arvonlisäveron.

Kun verovelvollisuuden alarajaan ei ehdoteta muutosta eikä uutta asteittaisen verohelpotuksen käyttöönottoa esitetä, kiristäisi esitysluonnoksen mukainen sääntely voimaantullessaan käytännössä pienten, kuluttajille myyvien yritysten verotusta ja vähentäisi huojennuksen piirissä olleiden yrittäjien tuloja, sillä näillä ei ole mahdollisuutta siirtää lisääntyvää arvonlisäverovelvoitetta suoraan hintoihin. Näin ei saa käydä.

Alarajan korottaminen nykyisestä paitsi lieventäisi alarajahuojennuksen poistamisesta aiheutuvia kielteisiä vaikutuksia pienyrityksille, myös alentaisi yrityksille ja Verohallinnolle aiheutuvaa hallinnollista taakkaa, kun verovelvollisten lukumäärä laskisi nykyisestä. Esitysluonnoksen mukaan korotus esimerkiksi 20 000 euroon vähentäisi verotuloja ainoastaan 10 miljoonaa euroa esitysluonnoksessa valittuun vaihtoehtoon verrattuna eikä alarajan maltillinen korottaminen esitysluonnokseen mukaan todennäköisesti vaikuttaisi merkittävästi yritysten käyttäytymiseen tai kilpailuolosuhteisiin verrattuna nykytilaan. Todettakoon myös, että laki oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä sisältää säännökset, joilla voidaan puuttua toimintojen keinotekoiseen pilkkomiseen eikä tämän väärinkäytöksen valvonta liene Verohallinnon käytössä olevan teknologian ja datan avulla kovin vaikeaa.

Veronmaksajain Keskusliitto esittää, että pienyritysten verotuksen kiristämisen ehkäisemiseksi verovelvollisuuden alarajaa nostetaan nykyisestä 15 000 eurosta välille 20 000 – 25 000 euroa.

Uudenlainen, verovelvollisuuden alkamisen lykkääntymiseen perustuva menettely sen sijaan monimutkaistaisi järjestelmää nykyisestä ja vain siirtäisi verotuksen kiristymisen tuonnemmaksi.

Veronmaksajain Keskusliitto pitää kannatettavana valmistelussa tehtyä ratkaisua, ettei asteittaista verohelpotusta esitetä käyttöönotettavaksi.

Vähäisen toiminnan harjoittajien poisto alv-rekisteristä ja ohjaustarve

Niiden yritysten, joiden liikevaihto on ollut enintään 15 000 euroa, on ollut nykyisin kannattavaa hakeutua vapaaehtoisesti verovelvolliseksi, koska nämä ovat usein saaneet koko tilitettävän arvonlisäveron takaisin. Alarajahuojennuksen poisto paitsi vähentää tällaisia vapaaehtoisia rekisteröintejä, voi myös aiheuttaa nykyisin vapaaehtoisesti rekisterissä olevien verovelvollisten poistumisen rekisteristä ja siirtymisen arvonlisäverottomaan toimintaan.

Jotta näiden rekisteristä poistuvien yritysten ilmoitus- ja verovelvoitteet tulevat oikein hoidetuksi, tulee Verohallinnon lain voimaantulovaiheessa antaa seikkaperäistä ohjeistusta rekisteristä poistumiseen liittyvistä ilmoitus- ja maksuvelvoitteista sekä seikkaperäistä menettelyohjeistusta. Tulkintaepäselvyyksiä voi liittyä esimerkiksi omaan käyttöönottoa koskevien säännösten tulkintaan.

Vähäisen toiminnan tarkastelujakso ja liikevaihdon laskeminen

Liikevaihto laskettaisiin direktiivin ja lausuntokierroksella olevan arvonlisäverolain muuttamista koskevan esitysluonnoksen mukaan jatkossa kalenterivuositain. Vähäisen toiminnan verottomuutta arvioitaessa liikevaihto otettaisiin esitysluonnoksen mukaan huomioon aiempaa pidemmältä jaksolta. Direktiivi edellyttää, että huomioon otetaan vähintään kuluva kalenterivuotta edeltävä tilikausi, mutta kansallisesti määrää aikaa on mahdollista pidentää kahteen edeltävään kalenterivuoteen. Esitysluonnoksessa Suomessa ehdotetaan huomioitavaksi vain kalenterivuotta edeltävän kalenterivuoden liikevaihto.

Liikevaihto laskettaisiin nykyisestä poiketen myyntien verottomien arvojen perusteella. Velvollisuus suorittaa veroa alkaisi esitysluonnoksen mukaan lain voimaantulua vasta alarajan ylittymisajankohdasta lukien. Nykyinen velvollisuus rekisteröityä takautuvasti poistettaisiin eikä verovelvollista voitaisi merkitä takautuvasti rekisteriin tilikauden alusta lukien.

Takautuva arvonlisäverovelvollisuus on käytännössä voinut tarkoittaa taloudellisia haasteita ja jopa seuraamusmaksuja niille verovelvollisille, joiden liikevaihto on ennakoinnattomasti ylittänyt verovelvollisuuden alarajan. Yritystoiminnan kate on voinut kutistua, kun arvonlisäveron on katsottu sisältyneen asiakkailta veloitetuihin hintoihin tilikauden alusta lukien. Muutosten myötä verottomuuden soveltamisen ennakoitavuus lisääntyisi ja menettely tulisi yksinkertaisemmaksi.

Esitysluonnos jättää kuitenkin jossain määrin epäselväksi sen, miten uusi menettely käytännössä eroaa nykyisestä menettelystä. Miten verovelvollisen esimerkiksi tulisi laatia lasku, jos liikevaihtorajan huomataan kyseisellä laskulla ylittyvän? Laaditaanko esimerkiksi alarajan ylimenevästä osasta oma erillinen laskunsa? Mikä on menettely sinä päivänä, kun liikevaihtoraja ylitetään?

Kalenterivuosikohtaiseen tarkasteluun siirtyminen aiheuttanee myös ainakin alkuun murretun tilikauden tilanteissa tulkintaepäselvyyksiä. Samoin epäselvyyksiä voi syntyä siitä, miten edeltävän kalenterivuoden liikevaihto otetaan huomioon, kun mietitään, onko arvonlisäverotuksen vähäisen toiminnan raja ylittynyt. Erityisesti siirtymäsäännöstä sovellettaessa voivat murretun tilikauden tilanteet olla vaikeaselkoisia.

Veronmaksajain Keskusliitto pitää muutosehdotuksia tältä osin sinällään kannatettavina, mutta esittää, että esitykseen sisällytetään jatkovalmistelussa esimerkkejä liikevaihdon laskemisesta, liikevaihtorajan ylittymiseen liittyvistä tilanteista sekä siirtymäsäännöksen soveltamisesta erityisesti murretun tilikauden tilanteissa.

Verovelvollisuuden alkamisajankohta

Verovelvollisen rekisteriin merkitsemisen ajankohdasta säädettäisiin jatkossakin arvonlisäverolain 173 §:ssä. Veronmaksajain Keskusliiton käsityksen mukaan rekisteriin merkitsemishetkellä määritellään käytännössä samalla verovelvollisuuden alka-

mishetki. Kyseissä säännöksessä puhutaan kuitenkin vain rekisteriin merkitsemisestä. Koska tosiasiallisesti säännöksen tarkoituksena on määrätä myös verovelvollisuuden alkamisesta, olisi asian syytä käydä ilmi myös säädöstekstistä.

Veronmaksajain Keskusliitto esittää, että AVL 173 §:ään lisätään maininta, että rekisterimerkintähetki tarkoittaa myös verovelvollisuuden alkamishetkeä.

Vähäisen toiminnan rajan soveltaminen ulkomaisiin verovelvollisiin

Vähäisen toiminnan raja laajenisi esitysluonnoksen mukaisen sääntelyn myötä koskemaan myös toisessa jäsenvaltiossa kotipaikan omaavia ulkomaisia elinkeinonharjoittajia, jos vuosittainen liikevaihto unionissa olisi enintään 100 000 euroa. Elinkeinonharjoittaja, jonka kotipaikka on Yhteisön ulkopuolella, ei olisi oikeutettu soveltamaan vapautusta Suomessa. Pienyritysdirektiivi ei salli Suomen tehdä eroa raja-arvon soveltamisessa Suomeen sijoittautuneen ja sijoittautumattoman verovelvollisen välillä. Verottomuuden ei kuitenkaan tarvitse koske Yhteisön ulkopuolelle sijoittautunutta elinkeinonharjoittajaa ja vapautuksen soveltamisesta olisi ilmoitettava etukäteen sijoittautumisjäsenvaltiolle.

Kyse on direktiivin edellyttämistä pakollisista säädösmuutoksista. Veronmaksajain Keskusliitolla ei ole huomautettavaa näiden säädösmuutosten osalta.

Teemu Lehtinen
toimitusjohtaja
Veronmaksajain Keskusliitto

Kati Malinen
lakiasiaintohtaja
Veronmaksajain Keskusliitto